

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ปลานิลเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งของไทย ซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งภายในและนอกประเทศยังมีความต้องการสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการนำเข้าปลานิลในรูปผลิตภัณฑ์โดยเฉลี่ยสูงขึ้นทุกปี โดยมีการนำเข้าจากไทยเพิ่มขึ้นในรูปแบบของปลานิลแช่แข็ง และเนื้อปลานิลแบบฟิลเล่แช่แข็ง ในปี พ.ศ. 2555 รวมจำนวน 15.5 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นปริมาณและมูลค่าเพิ่มร้อยละ 71.3 และร้อยละ 68.5 และจากสถานการณ์การส่งออกปลานิลไทยปรากฏว่าในปี 2555 ไทยมีผลผลิตปลานิลอยู่ที่ 179,849 ตัน ซึ่งมีอัตราการผลิตที่เพิ่มขึ้นจากปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 29.2 แต่มีปริมาณการส่งออกปลานิลและผลิตภัณฑ์ของไทยในปี พ.ศ. 2555 มีเพียงจำนวน 9,515.9 ตัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 5.3 ของกำลังการผลิตเท่านั้น อันเนื่องมาจากความต้องการบริโภคมีค่อนข้างสูง

การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ของตลาดปลานิลในสหรัฐอเมริกา

จากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของตลาดปลานิล พบว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตสูง

จุดแข็ง คือ ปลานิลเป็นปลาที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี เลี้ยงง่าย และอัตราการเจริญเติบโตสูง ขยายพันธุ์ได้เร็ว พ่อแม่พันธุ์ได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแล้ว อีกทั้งกรมประมงมีนโยบายส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงปลานิลเพื่อตอบสนองการบริโภคทั้งในและนอกประเทศ และมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตได้รับการรับรองฟาร์มมาตรฐาน (GAP) และผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อเป็นการกำหนดคุณภาพของสินค้าในการส่งออก ดังนั้นไทยจึงมีโอกาสในการแข่งขันในการส่งออกปลานิลและผลิตภัณฑ์ไปยังสหรัฐอเมริกา ที่มีความต้องการในการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น

โอกาส ของไทยที่จะได้ส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น จีน ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐานมีการตรวจสอบพบสารตกค้างในเนื้อปลา ทำให้ประเทศผู้ค้าไม่มั่นใจในคุณภาพ อีกทั้ง จีน ได้ปรับยุทธศาสตร์ในการส่งออกโดยหันมาส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลานิลมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มตลาดไปยังกลุ่มประเทศยุโรป

จุดอ่อน คือ ต้นทุนการผลิต ต้นทุนค่าอาหารในการเพาะเลี้ยง ซึ่งคิดเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ในการผลิต เฉลี่ยร้อยละ 55.12 – ร้อยละ 78.02 ของต้นทุนทั้งหมด และปลานิลที่เลี้ยงในลักษณะบ่อดินยังคงประสบปัญหาเรื่องกลิ่นโคลนซึ่งไม่เป็นที่ต้องการในตลาดสหรัฐอเมริกา และการขนส่งเนื่องจากประเทศไทยและสหรัฐอเมริกามีระยะทางที่ห่างไกลกันมาก ส่งผลให้อัตราค่าขนส่งประกอบกับระยะเวลาในการขนส่งนั้นสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ประเทศในแถบประเทศแถบละตินอเมริกาเข้ามาเป็นคู่แข่งที่สำคัญ

ราคาสัตว์น้ำมีความผันผวน ขาดอำนาจต่อรองทางการตลาด ราคาสัตว์น้ำที่ออกสู่ตลาดไม่จูงใจผู้ผลิต ไม่มีการประกันราคา พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคา การจ่ายเงินล่าช้า และการรับซื้อไม่ตรงตามข้อตกลงก่อนจับ จึงขาดความมั่นใจการทาข้อตกลง ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง รวมถึงขาดข้อมูลการตลาดของปลาเศรษฐกิจที่ทันสมัยและรวดเร็ว รวมถึงไม่มีองค์กรที่รวบรวมและสร้างระบบเพื่ออำนวยความสะดวกต่อราคาและควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานของตลาด ขาดตัวกลางเชื่อมโยงข้อมูล และยังขาดการวางแผนการตลาดในระยะยาว

อุปสรรค พบว่าคู่แข่งที่สำคัญโดยเฉพาะจีนมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า และมีศักยภาพในการผลิตที่มากกว่า ซึ่งมีผลทำให้ราคาปลานิล และผลิตภัณฑ์ปลานิลของไทยนั้นสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะเห็นได้จากราคาเนื้อปลานิลฟิเลตแช่แข็งในปี พ.ศ.2554 ราคาเฉลี่ยที่สหรัฐอเมริกา ซื้อจากประเทศไทยอยู่ที่ 5.97 เหรียญสหรัฐ/กก. ซึ่งราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โดยเฉพาะประเทศจีนขายที่กิโลกรัมละ 4.08 เหรียญสหรัฐ และปลานิลทั้งตัว ราคาเฉลี่ยที่สหรัฐอเมริกา ซื้อจากประเทศไทยอยู่ที่ 1.86 เหรียญสหรัฐ/กก. ซึ่งราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โดยเฉพาะประเทศจีนขายที่กิโลกรัมละ 1.75 เหรียญสหรัฐ

มาตรฐานสินค้าจากประเทศผู้นำเข้ามากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าสัตว์น้ำที่ส่งออกต้องมีใบรับรองปลอดโรค และประเทศผู้ซื้อมีการตรวจสอบที่เข้มงวดมากขึ้นในเรื่องของคุณภาพสินค้า

ข้อเสนอแนะแนวทางการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการส่งออก

ด้านการผลิต

พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ด้านการผลิตสินค้าปลานิลให้ได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก โดยการตรวจสอบรับรอง ควบคุมและกำกับดูแลฟาร์ม ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล อบรมเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลานิลด้านโรค และการป้องกันรักษาโรค พัฒนาการเก็บรักษาปลานิลหลังการเก็บเกี่ยว โดยจัดอบรมให้ความรู้เกษตรกรด้านการดูแลปลาหลังการจับ และระหว่างการขนส่ง และพัฒนาระบบสหกรณ์ (ผู้เลี้ยงปลา) ภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อขายปลานิลกับพ่อค้าคนกลาง

ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงปลานิลภายในประเทศกันมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และประชาสัมพันธ์ให้เห็นประโยชน์และการบริโภคปลาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยง รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดระบบการเพาะเลี้ยงแบบครบวงจรและเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาเทคนิคการเลี้ยง เพื่อให้ได้ปลาขนาดสม่ำเสมอ จัดระบบการเพาะเลี้ยงปลานิลเพื่อจัดการผลผลิตปลานิลอย่างมีระบบและต่อเนื่อง และเพิ่มผลผลิตการเพาะเลี้ยงปลานิลพันธุ์ดีเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตไม่แน่นอน

วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและปรับปรุงพันธุ์ เพื่อลดปัญหาหากลิ่น โคลน ลดต้นทุน ปรับปรุงพันธุ์ให้มีลักษณะดีตามความต้องการของตลาด

มีการควบคุมกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ได้แก่ การปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับ การเพาะเลี้ยงปลานิล (Good Aquaculture Practices: GAP) การควบคุมมาตรฐานการแปรรูปสินค้าตามหลักการ(Good Manufacturing Practice :GMP) และระบบคุณภาพ (Hazard Analysis and Critical Control Point: HACCP) เป็นเงื่อนไขด้านสุขอนามัยที่สำคัญที่ประเทศผู้นำเข้าอย่างสหรัฐอเมริกา นำมาใช้ในการควบคุมความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้าปลานิล

ด้านการตลาด

พัฒนาการตลาดในเชิงรุก โดยการส่งเสริมการทำตลาดปลานิลในตลาดเดิมและตลาดใหม่ เพื่อเร่งหาตลาดที่มีศักยภาพในการซื้อ ส่งเสริมการตลาดและการส่งออกปลานิลเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตและผู้ส่งออกปลานิล

พัฒนาการเก็บรักษาปลานิลหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปสินค้า พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ปลานิลให้ตรงตามความต้องการของตลาด พัฒนาระบบการซื้อขายตรงระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลและโรงงานแปรรูป

พัฒนาระบบการขนส่งเพื่อรองรับการค้าและการกระจายสินค้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษามาตรฐานและความต้องการของกลุ่มค้าของประเทศผู้บริโภคนำเข้าเนื้อปลานิลแช่แข็ง
2. ศึกษาอัตราการเจริญเติบโต และคู่แข่งชั้นในการส่งออกเนื้อปลานิลแช่แข็งไปยังต่างประเทศ